

FREDRIK UGGLA: *Disillusioned in Democracy: Labour and the State in Post-Transitional Chile and Uruguay*. Uppsala 2000: Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala Universitet.

Fredrik Ugglas avhandling bär titeln *Disillusioned in Democracy: Labour and the State in Post-Transitional Chile and Uruguay*. Ugglas syfte är att förklara variationer i samarbetsformågan mellan regering och löntagarorganisationer i post-transitionella demokratier. Som instrument använder han sig av den jämförande metoden, närmare bestämt av en binär komparation. Ugglas tar fasta på två länder som skiljer sig markant från varandra i termer av samarbetsformåga mellan regering och löntagarorganisationer. Efter en period av militärt styre övergick såväl Uruguay som Chile i mitten av 1980-talet/början av 1990-talet till en demokratisk styrelseform. Trots att länderna i ett historiskt och kulturellt perspektiv uppvisar många likheter präglades samarbetet mellan regering och löntagarorganisationer av olikheter i de två fallen. I Uruguay rådde en ständig konfrontation mellan regeringen och facket, medan man i Chile nådde en överenskommelse som banade väg för ett långtgående samarbete mellan parterna.

Det centrala temat för avhandlingen utgörs av vad man betecknar med termen konsertation (*concertación*). Enligt Ugglas inbegriper detta begrepp fyra dimensioner. En första förutsättning för konsertation är att ett stort antal aktörer är involverade i policyformuleringen; det är med andra ord inte tillräckligt att enbart de politiska partierna deltar i förhandlingarna. Den andra förutsättningen är att överläggningarna mellan parterna är formaliserade samt offentliga. Vidare är beslutsvidden viktig. Deltagarna skall kunna ta upp en mängd olika frågor och inte vara bundna av vissa, på förhand fastslagna teman. Den sista dimensionen berör de beslut som fattas. Dessa bör vara bindande för parterna. I den empiriska analysen väljer författaren emellertid att inte systematiskt beskriva undersökningsobjekten enligt dessa fyra dimensioner. Han tillhandahåller med andra ord ett mått på den beroende variabeln, men avstår från att ge undersökningsobjekten exakta värden på den

samma, utan nöjer sig med att konstatera att graden av konsertation var hög i Chile och låg i Uruguay.

Undersökningsobjekten utgörs som sagt av två länder. Binära komparationer är ingalunda sällsynta och de uppfattas väl i allmänhet som fullt legitima. Samtidigt är de alla – i större eller mindre utsträckning – öppna för samma typ av kritik. Jag skall därför här uppehålla mig en stund vid denna fråga. De synpunkter jag nedan framför gäller binära komparationer överlag och är i den meningen inte särskilt riktade mot Ugglas verk. Min fasta övertygelse är att binära komparationer används i alltför stor utsträckning inom den komparativa politikforskningen. I mångt och mycket är väl detta förståeligt; forskaren finner en intressant variation mellan två länder som han/hon tar sig an att förklara. Denna strategi är emellertid behäftad med uppenbara metodologiska svagheter. Genom att endast studera två fall är det svårt, för att inte säga omöjligt, att fastställa flera oberoende variablers relativa förklaringskraft på den beroende variabeln. Olika typer av frågeställningar måste således besvaras med olika länderuppsättningar. Därtill gäller att ländervalet i binära komparationer ofta determineras av andra faktorer än av den vetenskapliga frågeställningen; med andra ord determinerar ländervalet frågeställningen och inte frågeställningen ländervalet.

Som motivering till att anlita Chile och Uruguay som studieobjekt pekar Ugglas på att länderna är varandra lika i många avseenden. Han anför vidare att detta tillåter en konstanthållning av en mängd bakgrundsvariabler. Detta är i och för sig korrekt. Problemet är bara att Ugglas undersökning är induktiv; han utgår från en iakttagen variation på den beroende variabeln och uppgiften blir således att söka förklaringar till denna variation. I induktiva studier måste undersökningarna vara öppna för många olika förklaringsmodeller. Här finns ett problem i det att en undersökning av två fall på sin höjd möjliggör verifiering/falsifiering av en oberoende variabels inverkan. Samtidigt förefaller det klart att Ugglas huvudsakliga syfte inte är att generalisera; istället är den primära ambitionen att enbart ta fasta på situationerna i Chile och Uruguay. Icke desto mindre finner man i studien (på sid.

33) formuleringar som tyder på att författarens avsikt är att uppnå åtminstone en viss grad av generaliserbarhet. Hursomhelst är det klart att Ugglas verk, i och med just denna ambition, utgör en vetenskapligt mer gedigen produkt än verk som enbart har en deskriptiv målsättning.

Efter metoddiskussionen ger Ugгла en överblick över de båda ländernas politiska historia och tar här fasta på likheter och skillnader mellan länderna. En mycket klar skillnad föreligger i partisystemets utformning. Partisystemet i Uruguay har varit ytterst stabilt. Som en illustration härav pekar författaren på att de två dominerande partierna, *Colorados* och *Blancos* under tidsperioden 1919 till 1971 regelbundet erhöll ca. 90 % av rösterna. I ett internationellt perspektiv är partisystemet i Uruguay vidare intressant i den meningen att det inte är uppbyggt enligt ideologiska skiljelinjer. I Chile är situationen en annan. Av de latinamerikanska partisystemen betecknas det chilenska ofta som det mest europeiska, eftersom det låter sig indelas i tre ideologiska segment längs vänster-högeraxeln (t.ex. Scully 1995: 100). Ugгла beskriver därefter ingående partisystemet, arbetarrörelsen samt arbetsgivarföreningarna i de båda länderna. Därefter vidtar den egentliga empiriska delen, som innefattar en analys av händelseförloppet i Uruguay under den post-transitionella perioden 1985-1990 följt av en motsvarande analys av Chile under perioden 1990-1994. Redan efter några sidors läsning är det uppenbart att det är en mycket kunnig och elokvent forskare som för pennan. Den empiriska genomgången är konsekvent uppbyggd och ytterst detaljerad. Det är helt uppenbart att den arbetsmängd som ligger bakom insamlandet av det empiriska materialet är ansevärd. Ugгла har anlitat en imponerande mängd primärkällor, däribland ett trettiotal intervjuer med fackföreningsrepresentanter och politiker i såväl Chile som Uruguay. Han har även regelbundet följt med ledande tidningar i de båda länderna.

Författaren går sedan vidare med att genomföra en närmare analys av de båda fallen. Här redogör han för relationen mellan regering, arbetarrörelse och arbetsgivarsidan på tre olika områden av den ekonomiska politiken, nämligen generell ekonomisk politik, lönepolitik och ar-

betslagstiftning, först för Uruguays del och därefter för Chiles del. Detta avsnitt tangerar och överlappar delvis den diskussion Ugгла fört i det föregående kapitlet och man frågar sig därför om det inte hade varit lämpligare att sammanfoga delarna i ett enda kapitel. Analysen visar att det fanns avsevärda skillnader i graden av konsertation mellan länderna. I Uruguay nådde man inte en överenskommelse på något delområde. Närmast kom man ifråga om lönepolitik. För Chiles vidkommande konstaterar författaren att överenskommelser nåddes mellan parterna, men att detta ofta skedde på löntagarorganisationernas bekostnad. Detta gällde i synnerhet på arbetslagstiftningens område. Beträffande den generella ekonomiska politiken uppnådde man endast i Chile bindande trepartsöverenskommelser på nationell nivå. Beträffande lönepolitiken konstaterar Ugгла att de centrala löntagarorganisationernas inflytande i såväl Chile som Uruguay var begränsat. I Chile ingick dock *Central Unitaria de Trabajadores* (CUT) vissa överenskommelser med regeringen angående minimilönen och löner inom den offentliga sektorn. Vidare noterar författaren att man varken i Chile eller Uruguay lyckades uppnå konsensus om arbetslagstiftningen. Han finner dock en betydande skillnad till samarbete mellan CUT i Chile och *Plenario Intersindical de Trabajadores-Convención Nacional de Trabajadores* (PIT-CNT) i Uruguay. Den förra organisationen var intresserad av att samarbeta med regeringen medan den senare var ointresserad av samarbete och rentav fientligt inställd till regeringen. Analysen visar också att PIT-CNT aktivt strävade efter en rent politisk roll medan CUT nöjde sig med en snävare, rent sektoriell roll.

Författaren framlägger två potentiella förklaringar till den iakttagna variationen på den beroende variabeln. Dels särskiljer han en situation där fackföreningsrörelsen står i programmatisk opposition till regeringen från en situation där så inte är fallet. Den andra dimensionen tar fasta på den roll fackföreningsrörelsen tillskriver sig. Denna kan vara politisk eller sektoriell. Ugгла kombinerar dessa dimensioner i en fyrfältstabell och finner att den senare dimensionen är avgörande för att förklara variationen i konsertation mellan länderna. Som stöd för denna slutsats an-

för författaren, om än ytterst kortfattat, ytterligare två exempel, Spanien och Bolivia. Slutsatsen ter sig rimlig. Samtidigt skall sägas att den empiriska grund på vilken den vilar är något bräcklig. För att med säkerhet kunna säga något om dessa oberoende variabelers förklaringskraft hade det varit nödvändigt att använda sig av flera undersökningsenheter. Det skall dock även sägas att författaren finner en viss variation på de oberoende variabelerna inom länderna, vilket är ägnat att stöda hans slutsatser.

I ett konkluderande kapitel lägger Ugglan där efter fram fler tänkbara förklaringar till den variation i konsertation han funnit mellan Chile och Uruguay. Som sådana nämner han skillnader i ekonomisk policy, strukturella ekonomiska skillnader, skillnader i graden av arbetslöshet, skillnader i den interna organisationen mellan löntagarorganisationer, skillnader i graden av konkurrens inom löntagarorganisationer samt politiska och historiska förklaringar. Jag menar dock att författaren avfärdar de politiska och historiska orsakerna lite väl lättvindigt. I själva verket finner jag det rimligt att anta att det fanns stora skillnader mellan militärregimerna i Chile och Uruguay som utgör plausibla förklaringar till den iakttagna variationen på den beroende variabeln. Det är allmänt känt att Pinochets skugga under den relevanta tidsperioden ständigt vilade över det politiska livet i Chile och att de demokratiskt valda politikerna hade ett relativt begränsat manöverutrymme. Detta illustreras inte minst av reaktionerna på mordet på Pinochets allierade Jaime Guzman år 1991, samt av Pinochets beslut att i maj år 1993 sända ut soldater i stridsmundering på Santiagos gator efter att ha uppretats av pågående undersökningar om brott mot mänskliga rättigheter (Scully 1995: 129). I fråga om Chile utgjorde därmed militären ett reellt hot mot demokratin medan militärens ställning i Uruguay var betydligt svagare (Linz & Stepan 1996:205). Det är således inte orimligt att anta att militärens starka position i Chile innebar att det egentligen inte fanns några alternativ till konsertation. Detta illustreras inte minst av att oppositionen från början gick samman i en bred koalition, *Concertación de los Partidos por la Democracia* (CPD). Koalitionen innefattade såväl socialister som kristdemo-

krater. President Eduardo Freis beslut att utnämna en bred koalitionsregering – vilket är ytterst exceptionellt i ett presidentiellt system – vittnar även om en generell strävan efter konsensus.

Ugglan för också en diskussion om partisystemets relevans för utfallet och gör här en åtskillnad mellan "partyarchy" och "movement politics", dvs. mellan system i vilka partier monopoliserar politiken och system i vilka sociala rörelser spelar en viktig roll inom den politiska sfären. Under hänvisning till studien låter Ugglan förstå att sociala rörelser som tidigare verkat inom "movement politics" finner det svårt att verka i post-transitionella förhållanden. "Movement politics simply does not fit in easily in a representative democracy", skriver författaren (sid. 299).

Det är ett tveklöst faktum att Fredrik Ugglas avhandling har många förtjänster. Fråga är om en ingående analys av relationen mellan regering, arbetsgivarorganisationer samt löntagarorganisationer i två länder. Händelseförloppet redovisas med minutiös noggrannhet av författaren och den arbetsmängd som ligger bakom insamlandet av det empiriska materialet är minst sagt imponerande. De många primärkällor som använts gör att materialet i sig är ovärderligt. Bokens allra största förtjänst är att den utgör ett synnerligen värdefullt bidrag till litteraturen kring demokratisering. Den ger en ökad förståelse av fenomenet konsertation, dess förutsättningar i post-transitionella demokratier överhuvudtaget och i Latinamerika i synnerhet. I den anglosaxiska litteraturen finns fortfarande många luckor om demokratiseringsprocesser i latinamerikanska länder och Ugglas avhandling fyller några av dem. Vidare vill jag anföra att språket är elegant – det är i själva verket en njutning att läsa Ugglas engelska. Det oavsagda innebär att det finns en viss diskrepans med avseende på hur väl den generaliserande respektive deskriptiva ambitionen utfaller. Där den förra inte riktigt når ända fram är resultatet av den senare övertygande och imponerande.

Carsten Anckar

Referenser

- Linz, J.J och Stepan, A, 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Scully, T.R, 1995. Chile, s 100-137 i Mainwaring, S och Scully, T.R (red) 1995, *Building Democratic Institutions: Party Systems in Latin America*. Stanford: Stanford University Press.

BRUCE BUENO DE MESQUITA: *Principles of International Politics: People's Power, Preferences, and Perceptions*. Washington D. C. 2000: CQ Press.

Bueno de Mesquitas grundbok *Principles of International Politics* fyller ett tidigare tomrum i studiet av internationella relationer. På nära 600 sidor beskrivs hur rational choice kan, och har, applicerats inom internationell politik. Hans självsäkra klarläggande redan i förordet att boken kommer att inriktas på den mest givande teoretiska ansatsen "the strategic perspective", känns på många sätt befriande. Den positivistiska ansatsen Bueno de Mesquita gjort sig känd för i framför allt studien *War and reason* från 1992 gör sig tydligt gällande även i denna grundbok. Utifrån det strategiska perspektivet är den bärande tankegången att internationell politik inte kan förstås vare sig genom att enbart studera interaktionen mellan stater eller genom att enbart fokusera på inrikespolitiska avgöranden. Istället lyfts den styrande maktens nyttomaximerande beteende fram, där – i likhet med i Downs ansats – det primära målet blir att behålla makten. Detta hindrar dock inte att andra, instrumentella mål som exempelvis ökad rikedom och status, även de i hög grad kan påverka agerandet. Förhållanden på den internationella nivån kommer då att analytiskt utgöra en restriktion för agerandet på hemmaplan.

I syfte att lyfta fram den strategiska ansatsens förtjänster, kontrasteras den genom hela boken mot de två andra dominerande skolorna; (neo)-realismen och liberalismen. Däremot nämns inte andra skolor ens vid namn. För att kunna fungera som kursbok krävs således komplette-

ring med hjälp av annan litteratur, såvida avsikten inte enbart är att ge en fyllig redovisning av positiv teori inom internationella relationer.

Bueno de Mesquita har gjort sig känd för att lägga stor vikt vid såväl teoretisk stringens som rigoröst användande av kvantitativt, empiriskt material. I *Principles of International Politics* presenteras en stor mängd centrala begrepp inom rational choice. På ett pedagogiskt, lätt-tillgängligt och i största allmänhet tilltalande sätt beskrivs det mesta mellan rationalitetsantagandets definition och användbarheten av lösningsbegrepp som exempelvis "refined Nash equilibria". Bueno de Mesquita koncentrerar sig dock i huvudsak på några av de mest kritiska och omdiskuterade antagandena inom rational choice. Det potentiellt allvarliga intransitivitetsproblemet när det handlar om aktörer bestående av fler än en individ undviks på ett elegant, om än inte fullt trovärdigt sätt. Bueno de Mesquita antar helt enkelt att det är en enskild individ (exempelvis USA:s president) som utformar den förda politiken. Därmed riskeras det inte att några ekologiska felslut i form av röstningscykler uppkommer, då individens preferenser förutsätts vara transitiva. Antagandet är i alla avseenden mycket förenklat, och torde i de länder som inte har en konstitutionellt stark president helt enkelt vara orimligt. Hanteringen av aktörens preferenser är mer övertygande. Det slås fast att det alltid är aktörens *perception* som ligger till grund för dennes nyttofunktion. Den antagna instrumentella rationaliteten är således helt avhängig av hur aktören uppfattar situationen. Hur det "egentligen" förhåller sig blir då inte relevant.

Hanteringen av empiri är genomgående imponerande, åtminstone utifrån perspektivet av vad som brukar vara vanligt inom rational choice-genren. På ett förtjänstfullt sätt lyckas han göra en klar åtskillnad mellan *det empiriska exemplet* och *empiriska test*. Bueno de Mesquita exemplifierar på ett pedagogiskt sätt de förda resonemangen med en stor mängd empiriska exempel från Christopher Columbus, Isabella och Ferdinands tid till kriget i Bosnien under slutet av 90-talet. Dessa exempel har blott en uppgift, nämligen att tydliggöra de anförda tankegångarna. Detta gör de på ett utmärkt sätt, och bidrar därut-